

שיתופי פעולה בין ערים בריאות ואקדמיה: תובנות מהארץ ומהעולם

ד"ר חגי לוין

ביה"ס לבריאות הציבור של
האוניברסיטה העברית והדסה

צרכים - אקדמיה

- שדה מחקר לסטודנטים וחוקרים
- התנסות מעשית להכשרת סטודנטים (בריאות, עבודה סוציאלית, משפטים, לימודי הסביבה...)
- תרומה וחיבור לקהילה
- השפעה

צרכים – רשויות מקומיות

- הערכת צרכים ונכסים כבסיס להתערבות וקבלת החלטות
- הערכת פרויקטים, תכניות ומדיניות
- ידע וכלים מדעיים
- הכשרה מקצועית
- מומחים

תחומי שיתופי פעולה

- מחקר / גיבוש ראיות
- הכשרה / חינוך
- שירותים / התערבויות

קידום בריאות
פיתוח בר-קיימא
צמצום פערים

ערכים משותפים

- הוגנות
- צדק חברתי
- שותפות
- אחריות
- אוניברסאליות
- קיימות
- שקיפות
- מקצועיות

תועלות וחולשות עבור הרשויות המקומיות

חולשות

- הערכה מקצועית וכוללנית
- ייעוד וצרכים שונים של האקדמיה
- השקעת משאבים
- איטיות
- הרחבת מעגל השותפים

תועלות

- הערכה מקצועית וכוללנית
- ביסוס הפעילות על ידע מדעי
- עלות נמוכה
- חיזוק מקובלות ציבורית
- הרחבת מעגל השותפים

תועלות וחולשות עבור האקדמיה

חולשות

- ייעוד וצרכים שונים של הרשויות המקומיות
- חוסר הכרה מצד המערכת האקדמית
- פער בכלים מדעיים להערכת מערכות חברתיות מורכבות
- קושי בפרסום מדעי בתחומים הרלוונטיים

תועלות

- כר פעולה ("מעבדה חברתית") להכשרת סטודנטים ולביצוע מחקרים
- חיבור למסגרת ארגונית בעלת השפעה על הבריאות
- גשר לקהילות – לציבור עלות נמוכה
- חיזוק המקובלות ציבורית

סקירת שיתופי פעולה בין האקדמיה לרשת ערים בריאות בעולם

- שיתופי פעולה במגוון ערים ואוניברסיטאות
- מגוון רחב של תחומי תוכן (בריאות, סביבה, תכנון עירוני, משפטים, הנדסה וכו')
- טווח רחב של מעורבות מפרויקטים מוגבלים עד למכון משותף ושותפות בוועדות היגוי
- פרסומים מדעיים – תכניות ספציפיות והערכת הרשת

דוגמאות לשותפות בין ערים בריאות ואקדמיה באירופה

- בולוניה, איטליה – שיתוף פעולה מצומצם (HIA)
- דבלין, אירלנד – הכשרת סטודנטים מתמשכת
- רוטרדם, הולנד – הקמת מכון משותף
- זאגרב, קרואטיה – הקמת הרשת ביוזמת האקדמיה וליווי אקדמי מתמשך ומקיף
- מודל אחר – חנות מדע

students learning with communities

Community Dietetics B.Sc. (Human Nutrition & Dietetics)

Sheila Sugrue & Mary Moloney (Lecturers)

Introduction

The BSc (Human Nutrition & Dietetics) degree programme is a professional course

Aim

The aim of the project was to link groups (4-5) of final year students, with commu

LIVING KNOWLEDGE

The International Science Shop Network

'חנות מדע' (Science Shop)

➤ חנות מדע מספקת תמיכה מחקרית עצמאית ומשתפת בתגובה לדאגות המובעות ע"י החברה האזרחית.

➤ החנות מהווה ממשק עם האוניברסיטה המשרתת קבוצות וארגונים שאין להם גישה למחקר אקדמי בערוצים הרגילים.

➤ העבודה נעשית ע"י סטודנטים במסגרת מטלותיהם לתואר.

➤ הרעיון של 'חנות מדע' התפתח בהולנד בשנות ה-70 ומשם עבר למדינות אחרות באירופה.

mshanson@mscc.huji.ac.il

דוגמאות לשותפות בין אקדמיה לרשויות בישראל

- קליניקות
- בי"ס עבודה סוציאלית - שכונות
- > רשויות מקומיות הן כר פעולה מתאים להכשרה מעשית לסטודנטים
- האוניברסיטה העברית ותכנית ספדי
- > אקדמיה יכולה לסנגר

בריאות וקיימות

הנהלת האוניברסיטה

תרומה לקהילה

- סדנת עבודה עם סטודנטים וועדת היגוי

- אימוץ מדיניות מסגרת מקדמת בריאות

- התערבות מבוססת ראיות
- הפצת ידע

מסגרות מקדמות בריאות

קידום בריאות וקיימות

ימיים ביום שלישי 28.6.2011

בין השעות 16:00-18:30

במסגרת הכנס השנתי ה-39

של האגודה הישראלית לאקולוגיה ומדעי הסביבה
במועצה אזורית מגידו (אולם המופעים עין השופט).

מעוניין לשלב מחקר אקדמי עם תרומה לקהילה?
מחפשת אפשרות לקידום סדר יום סביבתי בישראל?

יריד מחקר בשירות הקהילה

פרויקט ייחודי שמטרתו לחבר בין ארגונים סביבתיים
ובין סטודנטים ממגוון תחומי הלימוד המעוניינים
לעסוק במחקר אקדמי מתקדם בתחומי סביבה, ובה
בעת מעוניינים לתרום לחברה ולפיתוח
מדיניות סביבתית.

- סטודנטים לקראת סיום תואר ראשון רלוונטי, המעוניינים בלימודי תואר שני מחקרי בתחום הסביבה – מקומכם ביריד!
- סטודנטים לתואר שני רלוונטי המחפשים פרויקט מחקר מאתגר או נושא לתזה סביבתית – בואו לשמוע מה יש לארגונים להציע לכם!
- מעוניינים לשלב ארגוני קהילה במחקר קיים? הם מחכים לכם!

בואו לשוחח עם נציגי ארגוני הסביבה המשתתפים בפרויקט, להיחשף לתחומי מחקר הנמצאים בחזית העשייה הסביבתית ולהכיר אקדמאים ואנשי מקצוע מהתחום.

תסקיר השפעה על הבריאות (HIA)

שילוב של תהליכים, מתודות וכלים,

המשמשים לבחינת ההשפעות הבריאותיות

של החלטות מדיניות, תכניות, ופרויקטים של

יזמים, וכן האופן בו ההשפעות הללו

מתחלקות בתוך האוכלוסייה

עקרונות HIA

- מודל הבריאות הרחב
- **כלי פרוספקטיבי לתמיכה בהחלטות**
- אפקטיבי, במידה ומשפיע על קבלת ההחלטות
- בחירה בין חלופות
- דגש על צדק חברתי
- תהליך רב ובין-תחומי
- תהליך משתף ופתוח לציבור
- בוחן את התועלות בנוסף לנזקים
- שימוש בראיות כמותיות ואיכותניות

תועלות שימוש בתסקיר בשיתוף פעולה בין ערים בריאות לאקדמיה

- מעבדה חברתית
  - גשר בין מחקר לפעולה
  - הגברת הסינרגיה בין רשויות ואוניברסיטאות מקומיות
  - פיתוח המתודולוגיה
-
- Erica Ison, The introduction of health impact assessment in the WHO European Healthy Cities Network. *International health promotion* (2009)

חברים בפורום הישראלי לקידום תסקירי השפעה על הבריאות

- אקדמיה
- החברה להגנת הטבע
- משרד הבריאות
- חיים וסביבה
- מרכז השל
- אדם טבע ודין
- קופות החולים
- הקליניקה למשפט
- המכון הלאומי לחקר
- סביבתי בבר אילן
- מדיניות הבריאות
- רשת ערים בריאות
- ועוד...

טיוטת הצהרת כוונות

- מחויבות הדדית
- הכרה בהזדמנות לסינרגיזם
- המלצות לעידוד שיתופי פעולה במתן שירותים, הכשרה מעשית ומחקר בעל פוטנציאל יישומי ולמינוי רכז קשרי קהילה באקדמיה

- להערות: tohagai@bezeqint.net

דוגמאות לשיתופי פעולה בישראל

- נציגות אקדמית בוועדות היגוי
- הסתמכות על ראיות מדעיות לפעילות הערים הבריאות
- שותפות האקדמיה בתכניות פעולה והערכה של ערים בריאות

דוגמא לשיתוף פעולה בין אוניברסיטת בן גוריון בנגב ועיריית באר שבע

- הצטרפות ב"ש לרשת בשנת 2008, בתמיכה פעילה של אוניברסיטת בן גוריון
- במסגרת זו פותחה תכנית התערבות להקמת רשת גני ילדים מקדמי בריאות וקיימות בבאר שבע
- התכנית נבנתה בשיתוף פעולה של אוניברסיטת בן גוריון (נדב דוידוביץ'), החברה להגנת הטבע (רונית זאבי) ועיריית באר שבע (אתי כהן) ובמימון המחלקה לחינוך וקידום בריאות, משרד הבריאות (רותי וינשטיין)

הערכת התכנית

- הערכת התכנית התבצעה כעבודת גמר של הסטודנטיות אסראא וותד ואורית שטרית, בהנחיית ד"ר נדב דוידוביץ' וד"ר חגי לוין
- התכנית הובילה לשינויים חיוביים וזכתה לשביעות רצון רבה מאוד מצד סגלי הגנים
- נצפה שיפור בידע ובעמדות
- זוהו חסמים ותחומים עיקריים למיקוד בשנים הבאות: שינוי הרגלים סביבתיים, הרחבת העיסוק בנושא בטיחות, הרחבת מעורבות ההורים

דוגמאות לשיתופי פעולה בישראל

- הסביבה הבנויה ואורח חיים פעיל: מחקר מטעם הטכניון בשיתוף עיריית ראשל"צ, **גב' מיקה מורן**, הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, הטכניון ועו"ד **ליאל אבן זוהר**, חברת מועצת עיריית ראשון לציון
- קידום בריאות בקרב תלמידים בהתאם לצרכים ונכסים של בית הספר, **גב' עדי בילבסקי**, מנהלת אזור מערב בחינוך היסודי, עיריית ירושלים
- חיפה, עיר בריאה ופעילה: תהליך גיבוש התכנית, **ד"ר ליאורה אור**, בי"ס לבריאות הציבור, אוניברסיטת חיפה, ויישום מתודולוגיית מחקר לתכנון ערים לאורח חיים בריא, בעיר חיפה, **ד"ר מיכל מטרני**, הפקולטה לארכיטקטורה ובינוי ערים, הטכניון

פועלות יחדיו

- שיתופי פעולה בין ערים בריאות ואקדמיה:
תוכנות מהארץ ומהעולם - **ד"ר חגי לוי**,
ביה"ס לכריאות הציבור של האוניברסיטה
העברית והדסה
- דוגמאות לשיתופי פעולה בישראל - חיפה,
באר-שבע, ירושלים
- רב שיח בנושא: ערים בריאות ואקדמיה פועלות
לצמצום פערים
מנחה: ד"ר נדב חידוביץ', יו"ר המרכז לחקר
מדיניות הכריאות בנגב, הפקולטה למדעי
הכריאות, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
- משתתפים:**
- **מר עמרם מצנע**, לשעבר יו"ר הוועדה הממונה,
ירחם
- **גב' נעמי צור**, סגנית ראש העיר ירושלים לתכנון
וסביבה
- **גב' גבי בר זכאי**, מ"מ ראש עיריית מעלה אדומים
וס'יו"ר הוועד המתאם של רשת ערים בריאות
- **פחפ' אורלי מנור**, מנהלת ביה"ס לכריאות הציבור,
הדסה והאוניברסיטה העברית
- **פחפ' דני כהן**, ראש החוג לאפידמיולוגיה ורפואה
מונעת, כ"ס לכריאות הציבור, אוניברסיטת
תל אביב
- **פחפ' אורנה בראון-אפל**, ראש המגמה לקידום
בריאות, בית הספר לכריאות הציבור, הפקולטה
למדעי הרווחה ובריאות, אוניברסיטת חיפה.
- דברי סיכום

שאלות לחברי הפאנל

1. מהן אפשרויות שיתוף הפעולה אקדמיה – רשויות מקומיות? כיצד יכול לבוא לידי ביטוי שיתוף הפעולה בהקשר של צמצום פערים בבריאות? כיצד צריך להתבצע שיתוף כזה?
2. מהם היתרונות ומה החולשות בשיתוף כזה, מהם החסמים האפשריים?
3. מעבר לאקדמיה והרשויות המקומיות מי הגורמים הנוספים שכדאי שיהיו מעורבים?
4. מה המצב כיום של שיתוף הפעולה בין אקדמיה קהילה לדעתך בישראל? מה כדאי לחזק ומה כדאי לשנות בהקשר זה?